

برنامه آموزشی ضروری

مقطع کارآموزی

بخش زنان و زایمان

EXTERN OB&GYN CORE CURRICULUM

تهیه کننده : دکتر رویا نصیری

با همکاری سایر اعضای گروه زنان و زایمان

دانشکده پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

مقدمه : کارآموزی بالینی شامل آموزش مراقبتهای بهداشتی- درمانی سرپایی در درمانگاههای بیمارستانها ومراکز عرضه خدمات بهداشتی درمانی ،آموزش بر بالین بیماران بستری و درسهای نظری است در طول دوره کارآموزی ، گذراندن 20 ماه کارآموزی طبق برنامه مصوب برای کلیه دانشجویان الزامی است. لازم به ذکر است قبولی در کلیه درسهای مرحله دوم و کسب میانگین کل 12 از این مرحله ، شرط ورود به این دوره است.

در طول دوره 20 ماهه دو دوره دانشجو و در هر دوره پنج نوبت و در هر نوبت یک بار دروس تئوری (علاوه بر بخش بالینی)در بخش تدریس می گردد.

طول دوره : 2 ماه

مدت زمان ساعات مفید آموزش در طول دوره : 306 ساعت (مجموع ساعات دروس تئوری و حضور در بخشهای بالینی)

مدیر مسئول برنامه : دکتر رویا نصیری

اعضای هیات علمی برنامه :

دکتر رویا نصیری متخصص زنان و زایمان فلوشیپ ناباروری و IVF دانشیار ،تمام وقت

دکتر ترانه مهاجری متخصص زنان و زایمان فلوشیپ یوروژنیکولوژی استادیار ،تمام وقت

دکتر معصومه متقی متخصص زنان و زایمان استادیار،تمام وقت

دکتر نوشین باباپور متخصص زنان و زایمان فلوشیپ انکولوژی ژنیکولوژی استادیار،تمام وقت

دکتر پریسا ظریف نجفی متخصص زنان و زایمان استادیار،تمام وقت

دکتر محبوبه رستمی متخصص زنان و زایمان استادیار،تمام وقت

دکتر زهرا محسنیان متخصص زنان و زایمان استادیار،تمام وقت

1- بخش های مختلف برنامه آموزشی ارائه شده :

- الف - پیامد مورد انتظار (out comes) در حیطه های دانش ، نگرش ، مهارت و سطح مورد انتظار میلر
- ب - محتوی ضروری (core content) که باید آموزش داده شده و فرا گرفته شود
- ج - روش ، مکان آموزش محتوی (بر اساس شرایط و امکانات موجود) و حداقل مدت زمان آموزش محتوی
- د - روشهای ارزیابی دانش ، نگرش و مهارت (در طول دوره - نهایی)

2- شاخص های تعیین محتوی ضروری

- شیوع بیماری
- تاثیر بر سلامت افراد جامعه
- نیاز جامعه
- نقش پزشکان عمومی در نظام سلامت کشور
- قابل پیشگیری بودن بیماری و داشتن برنامه غربالگری
- برنامه کشوری وزارتخانه شامل برنامه مادری ایمن و مراقبت مرگ مادری

پیامدهای مورد انتظار (outcomes) از این برنامه آموزشی :

الف – در حیطه دانش :

از دانشجو پس از یک دوره دو ماهه انتظار می رود دانش کافی در مورد اپیدمیولوژی ، سبب شناسی ، بیماریزایی ، آسیب شناسی ، تظاهرات بالینی ، تاریخچه بالینی ، تاثیر عوامل بالقوه فیزیکی و روحی بر بیمار در زمینه بیماریهای شایع زنان و زایمان را دارا باشد .

ردیف	پیامد در حیطه دانش
1	آناتومی دستگاه تناسلی و لگن استخوانی
2	فیزیولوژی قاعدگی و اشکال طبیعی و غیر طبیعی قاعدگی و دیس منوره و PMS
3	یائسگی (HRT) - طب سالمندی
4	بیماریهای مقاربتی دستگاه تناسلی تحتانی و عفونت های دستگاه تناسلی تحتانی
5	عفونتهای دستگاه تناسلی فوقانی
6	حاملگی خارج از رحم
7	خونریزیهای غیر طبیعی رحمی (انواع ، تشخیص های افتراقی و روشهای تشخیصی و نحوه برخورد تشخیصی و درمانی با آن)
8	نازایی (انواع ، علل ، روشهای تشخیصی و درمانی)
9	سقط (انواع ، تشخیص و درمان) - سقط التهای
10	آمنوره (انواع ، تشخیص و برخورد تشخیصی و درمانی)
11	ضایعات پیش تهاجمی و تهاجمی سرویکس (فاکتورهای مستعد کننده - انواع ضایعات پیش تهاجمی - پاپ اسمیر - کانسر سرویکس (شامل مرحله بندی ساده ، اشاره به روش های درمانی و پیش آگهی) - HPV و نحوه برخورد با پاپ اسمیر غیر طبیعی
12	بیماریهای خوش خیم و بدخیم تخمدان ، نحوه برخورد تشخیصی و درمانی با توده های لگنی
13	آشنایی با بیماریهای خوش خیم و بدخیم رحم (مرحله بندی ساده - عوامل مستعد کننده ، انواع ، تشخیص های افتراقی ، روشهای تشخیصی و درمان در حد ذکر نام
14	بیماریهای تروفوبلاستیک بارداری (شامل مرحله بندی ساده ، درمان ، پیشگیری)
15	روشهای پیشگیری از بارداری (انواع - کارائی و شکست - مکانیسم اثر - موارد مصرف و منع مصرف - فواید و عوارض)
16	غربالگری کانسر پستان ، نحوه برخورد تشخیصی و درمانی با گالاکتوره
17	تغییرات فیزیولوژیک در دوران بارداری (شامل تغییرات وزن - خون - قلب و عروق - پوست و پستان - دستگاه تنفسی - ادراری - تناسلی - گوارشی - تیروئید
18	مشاوره قبل از بارداری (غربالگری و تشخیص و درمان بیماریهای موجود) ، روشهای تشخیص و مراقبت های دوران بارداری (زمان و دفعات - معاینه - بررسیهای پاراکلینیک - شکایات شایع - علائم هشدار - ایمن سازی
19	زایمان (مکانیسم ، نحوه اداره ، سیرو روش های بی دردی)
20	دوره پس از زایمان و اختلالات آن (خونریزی و عفونت) - احتباس جفت و رتانسیون ادراری
21	دیستوشی (انواع ، تشخیص ، القاء زایمان ، زایمان با اسباب ، سزارین و عوارض)

22	خونریزیهای مامایی (دکولمان ، جفت سرراهی ، DIC)
23	بیماریهای هیپرتانسیو در بارداری
24	زایمان زودرس ، زایمان دیررس و محدودیت رشد داخل رحمی ، IUD و PROM
25	روشهای ارزیابی سلامت جنین ، تشخیص قبل از تولد
26	بیماریهای شایع داخلی و جراحی در حاملگی (دیابت ، آنمی و ترومبوسیتوپنی ، بیماریهای تیروئید ، عفونت و سنگ کلیه ، بیماریهای قلبی ، آسم ، صرع ، شکم حاد، بیماری های گوارشی)
27	نحوه برخورد تشخیصی و درمانی در بیمار با درد لگن
28	داروهای رایج مصرفی و روشهای تصویر برداری در زنان و مامایی - (طبقه بندی داروها در بارداری (A,B,C,D,X) - موارد و نحوه مصرف و منع مصرف ، عوارض داروها
29	ارجاع (آشنایی با اندیکاسیون های ارجاع ، آشنایی با نحوه ارجاع (آماده سازی بیمار ، ثبت اطلاعات ضروری و ...) ، آشنایی با مراکز ارجاع ، آشنایی کامل با سطوح ارائه خدمات سلامت و سیستم ارجاع بیماران با توجه به اجرای برنامه پزشک خانواده و بیمه روستایی در سطح کشور)
30	مسائل قانونی مرتبط با صدور گواهی فوت ، گواهی استعلاجی ، موارد سوء استفاده جنسی ، سقط جنین ، ختم بارداری ، گزارش عوارض جانبی داروها
31	علل شایع مرگ و میر مادران و وضعیت این شاخص در ایران ، منطقه و جهان آشنایی با مراقبتهای سلامت مادران آشنایی با نظام کشوری مراقبت مادر
32	اندیکاسیون های ارجاع در دوران بارداری ارجاع حین و بلافاصله بعد از زایمان ارجاع نوزاد متعاقب زایمان ارجاع پس از زایمان (24 ساعت تا 6 هفته پس از زایمان)
33	نحوه برخورد با توده های لگنی
34	تب و تنگی نفس، خارش و تهوع و استفراغ در بارداری
35	حاملگی های پرخطر و چند قلوپی
36	زجر جنین- دفع مکونیوم و پرولاپس بند ناف
37	تروما در بارداری و تروما به دستگاه تناسلی
38	طب سالمندی، اختلال کنترل ادرار و پرولاپس در سالمندان
39	پوکی استخوان
40	اندومتریوز
41	هموویژلانس
42	خونریزی بعد از زایمان
43	PCOs

ب - در حیطه مهارت :

- 1- کارآموز بخش زنان و زایمان در پایان دوره آموزشی خود باید قادر شود از اخذ شرح حال و معاینه فیزیکی دقیق و کامل و تهیه **problem list** تشخیص افتراقی های مناسب را مطرح نماید.
- 2- کارآموز بخش زنان و زایمان در پایان دوره آموزشی بایستی رویکرد تشخیصی مناسب به شکایات و نشانه های اصلی بیمار در طب زنان و زایمان را پیدا کند .
- 3- کارآموز بخش زنان و زایمان باید در پایان دوره آموزشی خود در بخش زنان و زایمان قادر به انجام اقدامات عملی تشخیصی حداقل را بر روی مدل ، جهت تشخیص بیماریهای شایع طب زنان و زایمان پیدا کند .
- 4- کارآموز بخش زنان و زایمان باید در پایان دوره آموزشی خود در بخش زنان و زایمان تست های آزمایشگاهی و رادیولوژی رایج در بخش زنان و زایمان را پیدا کند .
- 5- کارآموز در پایان دوره آموزشی زنان و زایمان خود باید قادر به نوشتن صحیح **Progress Note** باشد .
- 6- کارآموز در پایان دوره آموزشی زنان و زایمان باید اندیکاسیون های ارجاع در دوران بارداری ، ارجاع حین و بلافاصله بعد از زایمان، ارجاع نوزاد متعاقب زایمان و ارجاع پس از زایمان (24 ساعت تا 6 هفته پس از زایمان) را بدانند

مهارتها و توانمندیهایی که دانشجوی باید در طی دوره کارآموزی بخش زنان کسب نماید :

پیامد	مکان	افراد
توانایی گرفتن شرح حال بالینی از بیمار و همراهان وی	درمانگاه- بخش(راند بالینی)	تمام اساتید
توانایی انجام معاینه دستگاه تناسلی	درمانگاه- skill lab - زایشگاه	تمام اساتید
توانایی انجام ماساژ رحمی (یک یا دو دستی)	بخش- زایشگاه	تمام اساتید
توانایی سمع قلب جنین و معاینه لئوپولد	درمانگاه- بخش- زایشگاه- skill lab	تمام اساتید
توانایی گذاشتن اسپکولوم و تهیه پاپ اسمیر	درمانگاه- skill lab	تمام اساتید
توانایی کنترل حرکات جنین و انقباضات رحم	درمانگاه- بخش- زایشگاه	تمام اساتید
توانایی تفسیر گزارش پاپ اسمیر	درمانگاه- بخش	تمام اساتید
توانایی تعیین زمان زایمان بر اساس LMP و سونوگرافی سه ماه اول	درمانگاه- بخش	تمام اساتید
توانایی تفسیر نوار NST	درمانگاه- بخش- زایشگاه	تمام اساتید

ج - در حیطه نگرش :

- از دانشجوی پس از یک دوره دو ماهه انتظار می رود ارتباطی مناسب ، موثر و مشارکت جویانه با بیمار ، خانواده و همراهان وی برقرار کند .
- ارتباط کارآموز با بیمار باید با رغبت و دلسوزانه احساس همدردی و روش مشارکت جویانه باشد تا بتواند اعتماد بیمار را جلب کند . بدین منظور :
- الف - کارآموز باید با دقت و حوصله و صرف وقت به صحبت های بیمار و همراهان وی گوش فراداده و از این طریق علاوه بر ایجاد یک رابطه عاطفی انسانی با آنها ، شرح حال و اطلاعات کشف شده مورد نیاز در جهت تشخیص و درمان بیمار را ثبت و تجزیه و تحلیل نماید . متقابلا اطلاعات لازم در مورد وضعیت بیمار ، خطرات احتمالی روشهای مختلف و دستورات پیگیری لازم را به بیمار و همراهان وی بدهد .ب- کارآموز باید در نحوه برقراری ارتباط با بیمار و همراهان وی ، تاثیر عومالی نظیر سن و جنس ، میزان تحصیلات ، زمینه های مذهبی - فرهنگی و اجتماعی وی را مد نظر قرار داده و موقعیت بیمار را با توجه به عوامل فوق درک نماید .

ج- اهمیت پژوهشی های در زمینه بیماریهای زنان و زایمان را بداند ، و روند برنامه ریزی برای یک کار تحقیقاتی ، مراحل اجرایی آن و نحوه تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده را فرا گیرد ، و به نوبه خود در پژوهشهای بالینی و یا پایه شرکت نماید .

روش آموزش دادن و فراگرفتن :

دانشکده های پزشکی ملزم به استفاده از مناسب ترین استراتژی آموزشی و روشهای آموزش دادن و یادگیری برای هر یک از محتواهای فوق الذکر ، به تناسب موضوع و امکانات اجرایی خود می باشند . برخی از روشها بعنوان نمونه و مثال در زیر ذکر شده است :

Role model /video presentation /small group discussion / bedside Lecture/ procedural skill Teaching /task based teaching /Case based teaching/ teaching

روشهای ارزیابی تکوینی (formative) دانش ، مهارت و نگرش و نحوه بازخورد دادن در طول دوره (باذکر زمان ارزیابی و تعداد دفعات آن):

- لازم است در طول دوره ، ارزیابی تکوینی (formative) و ارزیابی تراکمی (summative) در انتهای بخش صورت گیرد.

- ضروری ارزیابی ، حیطه های دانش ، مهارت و نگرش را در بر گیرد . ابزارهای ارزیابی باید دارای روایی و پایایی لازم باشند .

بعنوان نمونه در زیر به برخی از روش های ارزیابی اشاره شده است :

- برگزاری امتحان به روش OSCE

- Mini CEX

- DOPS

- بررسی لوگ بوک

- Global rating form

- امتحان شفاهی

- امتحان کتبی تشریحی یا چند جوابی

- برگزاری سنجش به روش (Case Based Discussion) CBD

فرآیند اطلاع رسانی برنامه آموزشی (curriculum communication):

این برنامه آموزشی به صورت مکتوب در اختیار فراگیران ، اعضاء هیات علمی و مسئولین آموزشی و اجرایی دانشکده و دانشگاه در آغاز دوره قرار می گیرد . همچنین این برنامه روی وب سایت دانشگاه نیز قرار دارد .

- فرآیند اداره و مدیریت برنامه آموزشی (curriculum management)

معاون آموزشی پزشکی عمومی بر حسن اجرای برنامه ، نظارت مستمر دارد . همچنین

مدیر گروه گزارش ارزیابی برنامه را در فواصل منظم به دانشکده پزشکی ارائه مینماید .

منابع اصلی برای آزمون : همان منابع آزمون پیش کارورزی می باشد شامل :

-Danforth David N, et al . Danforth Obstetrics and Gynecology . 9 th edition. Lippincot , Williams & Wiliams ; 2008

- Beckman and ling`s obstetrics and Gynecology eight edition 2019

سایر منابع جهت مطالعه بیشتر :

1- نظام کشوری مراقبت مرگ مادری (اداره سلامت مادران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)

2- مراقبتهای ادغام یافته سلامت مادران راهنمای خدمات خارج بیمارستانی ویژه پزشک عمومی چاپ پنجم (اداره سلامت مادران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)

3- حداقل توانمندیهای مورد انتظار از پزشک عمومی دانش آموخته از دانشگاههای علوم پزشکی کشور جمهوری اسلامی ایران (معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)

4- آموزش و ارزیابی بالینی ، آنچه هر استاد بالینی باید بداند (دکتر الهه ملکان راد و همکاران)

5- شاخص های ارزیابی درونی مبتنی بر استانداردهای پایه دوره آموزش پزشکی عمومی (معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی)